

LUISTER NOOIT
NAAR JE MOEDER

Voor mijn dochter Lucy en mijn zoon Felix, leveranciers van prachtige levenslessen (en ijzersterke grappen) — Kristien

Voor mijn moeder, omdat je zo vaak naar mij luistert — Marloes

*Kristien In-'t-Ven
Marloes De Vries*

LUISTER NOOIT NAAR JE MOEDER

*en andere wijze raad
van belangrijke vrouwen*

Sluit je ogen. (Of beter: lees eerst dit voorwoord en sluit ze dan.) Stel je een huis vol vrouwen voor. Intrigerende, straffe en baanbrekende vrouwen, die allemaal op hun eigen manier de wereld hebben vormgegeven. Het huis zat goed verstopt, je hebt er 27 hogesnelheidstreinen en 11 boten voor moeten nemen, en dan nog een heel stuk te voet over een dichtbegroeid paadje. Maar nu ben je er. Eindelijk.

Bel gerust aan. Wordt er niet opengedaan, dan betekent dat waarschijnlijk dat a) de ontdekkingsreizigers weeral niet thuis zijn; b) de wetenschappers zo in hun onderzoek opgaan, dat ze de bel niet horen; c) de kunstenaars net overvallen zijn (door een vlaag van inspiratie). Of dat ze allemaal een dutje doen na het aperitief, dat kan ook. Vrouwen die de wereld veranderen hebben ook recht op een momentje voor zichzelf, zo nu en dan.

Heel lang dachten mensen dat mannen alles konden en vrouwen niets. Dat was een raar idee, maar omdat de meesten er zo over dachten, dacht de rest dat het dan wel zou kloppen. Wat vrouwen konden en deden, werd vaak onder het tapijt geveegd (en dat tapijt moesten ze dan nog zelf stofzuigen ook).

Intussen weten we beter. Vrouwen doen geweldige dingen en hebben dat ook altijd gedaan. Heel veel zou niet bestaan zonder vrouwen (om te beginnen: de mensheid). En of ze nu uitvinder, schilder, cowboy of klimaatactivist zijn, vrouwen doen elke dag dingen die niemand voor mogelijk had gehouden.

Laat mij je meenemen naar een huis vol wijsheid, humor, schoonheid en lumineuze ideeën. Het barst er van de levenslessen en verhalen, van heel lang geleden, van nog maar even geleden en natuurlijk ook van hier en nu. Of de vrouwen in dit huis nog leven of al dood zijn, doet er eigenlijk niet toe. Saaie dingen als tijd en ruimte? Daar laten we ons niet door tegenhouden.

Kom binnen. Je wordt verwacht.

DE SALON

Moet je kijken: **Josephine Baker** en **Martha Graham** zijn op de tafel aan het dansen. Zet de grammofoon wat zachter, dan versta je beter wat ze zeggen. Want deze twee hebben je veel te vertellen. Over het geluk van dansen, maar ook over de moed om jezelf te zijn, welke kleur je huid ook heeft.

Wat is dat gestommel achter die kastdeur? Klop even aan. 'Eh, yes?' zal de kast waarschijnlijk antwoorden. Maar kasten kunnen meestal niet praten. Hier is dus meer aan de hand. Trek de kast open. Wie zit daar, diep verzonken in haar eigen wereld? Het is **Jane Austen**, die in alle rust een roman aan het schrijven is. Voor jou wil ze wel even tijd maken. Heel even.

En wie zijn die vrouwen bij de verkleedkoffer? **Björk Gudmundsdóttir** past net een zwanenkostuum. 'Morgen doe ik de flamingo', zegt ze tegen **Miranda July**, zelf gekleed in een blinkend koorgewaad. **George Eliot** is op zoek naar mannenkleden. Ze probeert een valse snor, die haar verrassend goed staat. Doe gerust mee aan de verkleedpartij.

Josephine Baker

danser, zanger, activist

3 juni 1906 - 12 april 1975,
Verenigde Staten, Frankrijk

HET MAAKT NIET UIT WELKE KLEUR JE HEBT

'*J'ai deux amours, mon pays et Paris*', zong JOSEPHINE in haar beroemde liedje. Dat betekent: 'Ik heb twee liefdes, mijn land en Parijs'. Haar geliefde land was de vs, waar ze opgroeide in SAINT-LOUIS. Niet dat Josephines jeugd makkelijk was. Ze was amper acht toen ze al moest gaan werken voor een rijke, blanke familie.

Mensen met een DONKERE HUIDSKLEUR, zoals Josephine, werden in die tijd slecht behandeld en leefden vaak in armoede. Op haar zestiende besloot Josephine dan ook om haar geluk te zoeken op het PODIUM in New York. Het publiek werd al gauw dol op haar zotte dansjes en haar bananenrokje.

Ook in Parijs vielen de mensen als een blok voor haar wilde optredens. Ze gaf uitbundige shows door heel Europa, soms vergezeld door... een JACHT-LUIPAARD op het podium. Maar Josephine was meer dan een spektakel in een bananenrokje.

Op haar landgoed in het zuidwesten van Frankrijk begon ze haar eigen regenboogfamilie: ze adopteerde in totaal twaalf weeskinderen uit alle hoeken van de wereld. Daarmee maakte ze duidelijk dat voor haar alle mensen gelijk waren, ongeacht hun huidskleur, ras of afkomst.

Heel haar leven bleef Josephine strijden voor dat ideaal en vocht ze tegen RACISME. Daarmee inspireert ze ons nog altijd. Want racisme is, jammer genoeg, van alle tijden. Iemands huidskleur mag nooit een reden zijn om hem of haar anders te behandelen. Dat heeft Josephine ons op haar eigen sprankelende manier duidelijk gemaakt. Vreugdedansje? (liefst wel zonder luipaard)

Martha Graham

11 mei 1894 - 1 april 1991,
Verenigde Staten

danser, choreograaf

ER IS ER MAAR EEN OP DEZE WERELD DIE KAN DANSEN ZOALS JIJ

'De moeder van de **MODERNE DANS**' wordt ze wel eens genoemd. Voor **MARTHA** was dansen net zoiets als eten, ademen of slapen. Ze danste meestal op blote voeten, omdat ze graag de grond wilde voelen.

Haar **DANSVOORSTELLINGEN** werden eerst wat raar gevonden, maar ze werd er uiteindelijk heel bekend mee. Dansen doet elk van ons op zijn of haar eigen manier, vond ze. Dit had ze erover te zeggen:

'Je energie wordt via jou vertaald in beweging. En omdat er maar één iemand zoals jij bestaat en ooit zal bestaan, is die beweging **UNIEK**. Blokkeer je ze, dan zal ze nooit tot uiting komen en dus verloren gaan. En dan zal de wereld jouw unieke beweging nooit kennen.'

Zeg nu zelf, hoe jammer zou dat zijn? De wereld wordt alleen maar beter van jouw dansjes. In stilte uitgevoerd op je kamer, ver van alle nieuwsgierige blikken, of juist groots en uitbundig op straat.

Al dat stilzitten is nergens goed voor. Een gesprek voeren, de vaat doen, een appel eten: veel dingen gaan beter als je ze kunt doen terwijl je met armen en benen zwiert.

Stel je het volgende voor: je bent in de badkamer aan het dansen voor de spiegel en raakt helemaal op dreef. Plots wordt er van beneden streng geroepen: 'Zijn die tanden nu nog altijd niet gepoetst?' Dan heb jij je antwoord klaar. 'Maar mama,' zeg je dan, 'ik ben mijn unieke zelf aan het uitbeelden in een dans. De wereld heeft daar behoefte aan!'

George Eliot

22 november 1819 - 22 december 1880,

Verenigd Koninkrijk

schrijver, journalist

EEN SCHERPE GEEST IS JE BESTE WAPEN

GEORGE heette eigenlijk MARY ANN, maar ze schreef liever onder een mannen naam. Van schrijvende vrouwen werd in de negentiende eeuw namelijk niks interessants verwacht, hooguit fluttige liefdesverhaaltjes. Een boek uitbrengen onder de naam 'Mary Ann' zou dat boek dus meteen de das omdoen, zo redeneerde ze.

Maar toen het publiek begon te denken dat haar boeken geschreven waren door een BAKKERSZON, vond George het tijd om te laten weten dat ze in werkelijkheid een vrouw was en dat het haar boeken waren. De bakkerszoon vond het jammer, want hij vond het wel cool om plots bekend te worden met boeken die hij niet eens had hoeven schrijven.

Ook op andere vlakken trok George zich weinig aan van wat de maatschappij verwachtte. Ze woonde 24 jaar samen met een man die eigenlijk al getrouwd was. Die heette trouwens ook George, wat thuis nogal verwarrend moet zijn geweest. ('George, geef je me even de boter?' 'Natuurlijk, George.')

Naarmate de boeken van George beroemder werden, veranderde de houding van het publiek. De mensen die haar jarenlang meden omdat ze het waagde boeken te schrijven en ongehuwd samen te leven, wilden nu maar wat graag op de thee komen. Zelfs de toenmalige koningin van Engeland, VICTORIA, was fan.

Haar scherpe geest heeft ervoor gezorgd dat George niet aan het wankelen werd gebracht door wat 'de mensen' van haar vonden. Ze maakte haar eigen keuzes, of die nu goedgekeurd werden of niet. Laten we dat van haar onthouden: trek je niets aan van de meningen van anderen, maar kies zelf wat je wilt doen en met wie. Uiteindelijk willen ze toch allemaal thee bij je komen drinken.

Björk Gudmundsdóttir

Geboren op 21 november 1965

in Reykjavik, IJsland

zanger, componist

GA EENS VERKLEED NAAR SCHOOL

‘Ik voel me pas helemaal op mijn gemak als ik er van de buitenkant uitzie zoals ik me vanbinnen voel’, legt BJÖRK uit. Er zijn zo van die dagen dat ze zich een zwaan voelt. Logisch dus dat ze dan in haar ZWANENKOSTUUM naar de uitreiking van de OSCARS gaat.

Die uitreiking is een nogal stijve, officiële gelegenheid in Hollywood, waar een strenge dresscode geldt (lees: alle vrouwen dragen een gelijkaardige glitterjurk). Je kunt je voorstellen dat een zwaan op de rode loper geschokte reacties oproept. Maar daar zit Björk niet mee.

Wereldwijd staat ze bekend om haar WONDERLIJKE STEM en avontuurlijke muziek, wars van hokjes. Ze maakt niet alleen muziek zoals je die nog nooit ergens anders gehoord hebt, ze heeft ook een kleurrijk gevoel voor humor. Zo beschrijft ze een van haar albums als volgt: ‘Het is zeker geen veggieburger, meer... MUESLI-JAZZ.’

Als een IJslandse Pippi Langkous steekt ze haar tong uit naar iedereen die vindt dat er maar één juiste manier is om de dingen te doen. En gelijk heeft ze. Er zijn zoveel manieren om de dingen te doen, en de allerbeste is jouw manier.

Wat we van haar kunnen leren? Leef op je eigen kompas. Het is niet omdat iedereen iets op een bepaalde manier doet, dat jij het niet eens helemaal anders mag doen. Sta je op een dag op met een enorme zin om je te verkleden als giraf, en zo naar een nogal stijve, officiële gelegenheid als school te gaan? Niet twijfelen. Het wordt vast een interessante dag (en als je honger krijgt, kun je altijd nog een kommetje muesli-jazz eten).

Miranda July

schrijver, filmmaker, kunstenaar

Geboren op 15 februari 1974 in Barre,
Vermont, Verenigde Staten

IMPROVISEREN IS BETER DAN PANIKEREN

Soms loopt het niet zoals je zou willen, of zoals je verwacht had. Eh, soms? Heel vaak eigenlijk. Er zijn altijd zoveel dingen die buiten je controle liggen, dat er haast dagelijks weleens een moment opduikt waarop je ter plekke een nieuw plan moet verzinnen. **IMPROVISEREN** heet dat: je hier en nu aanpassen aan de situatie zoals die is, en daar het beste van maken.

Weet je wie daar ijzersterk in is? **MIRANDA**. Ze maakt films, schrijft boeken, treedt op als performance-artiest en maakt beeldende kunst. Duurt het nogal lang om het geld bij elkaar te krijgen voor haar volgende film, dan verandert ze van koers en maakt ze een installatie. Vlot het niet met een filmscenario, dan schrijft ze eerst een boek.

Ze kijkt hoe de situatie op een bepaald moment is en past zich daaraan aan. Ook bij heel concrete problemen. Zo zat ze in de rats voor een **TELEVISIE-OPTREDEN**, omdat kort voor de opnames bleek dat haar bagage niet was aangekomen. De enige kleren die ze had, waren het T-shirt en de joggingbroek die ze in het vliegtuig aanhad. Zo kon ze niet op tv. Dus wat deed ze?

Waarschijnlijk eerst een beetje panikereren. En dan improviseren. Achter de schermen zag ze een blinkend gewaad hangen van een religieus koor. Dat trok ze aan over haar T-shirt en joggingbroek, en ze vertelde het verhaal voor de camera's. Iedereen vond het grappig, het ijs was gebroken.

Heb je een heel plan uitgestippeld in je hoofd en loopt het plots anders? Dan mag je weleens vloeken, maar niet te lang. Want ook op onverwachte zijwegen is geluk te vinden.

Jane Austen

schrijver

16 december 1775 - 18 juli 1817,
Verenigd Koninkrijk

KOESTER JE VERBEELDING

In het slaperige Engelse dorpje waar **JANES** jeugd zich afspeelde, gebeurden geen spannende dingen. Dat hoefde ook niet. Het meisje had zo'n rijke verbeelding, dat ze haar eigen avonturen wel verzong. Samen met haar zes broers en haar zus Cassandra maakte ze **TONEELSTUKJES** en voerde die op voor familie en vrienden.

Ook later leidde Jane niet meteen een enorm spectaculair leven. Liefst van al zat ze thuis **VERHALEN** te schrijven, aan het mooie houten schrijftafeltje dat ze van haar vader kreeg. Kwam er toch eens een huwelijksaanzoek, dan was haar antwoord: 'Bedankt, maar nee bedankt.'

Uiteindelijk zou ze zes **ROMANS** afwerken, verhalen waarin intelligente en geestige vrouwen de lakens uitdeelden. Ondanks het feit dat Jane zelf nooit trouwde, wist ze prachtig over de liefde te schrijven. Het was alsof ze een dubbelleven leidde in haar fantasie.

De boeken werden **ANONIEM** uitgegeven – zonder haar naam dus – omdat het in die tijd niet netjes werd gevonden dat vrouwen schreven. Pas na de dood van Jane werden haar boeken wereldberoemd. Stomverbaasd zou ze zijn, als ze wist dat haar werk tegenwoordig stukgelezen en verfilmd wordt.

Haar les? Je hoeft zelf geen opwindend leven te leiden om sappige intriges en meeslepende avonturen te beleven. Dankzij je verbeelding kom je overal. Installeer je knus op de bank, met warme chocolademelk erbij (als het koud is) of limonade (als het warm is). En laat je meenemen naar het weidse land van de verbeelding, waar alles mogelijk is.

Malala Yousafzai legt iets uit aan **Maria Montessori**. Ze zijn het duidelijk eens over één ding: dat school geweldig is. Zijn deze vrouwen knettergek geworden? Jij bent tenslotte wel degene die daar elke dag moet gaan zitten, op die schoolbanken. Maar laat hen wel uitpraten. Want Malala heeft een goede reden om school belangrijk te vinden, dat zul je straks merken.

Pas op voor de boom die daar pal in de doorgang staat. Wie heeft die hier geplant? In de tv-kamer zitten drie vrouwen in het schemerdonker Netflix te kijken, een oude zwart-witfilm met Hedy Lamarr in de hoofdrol. Zodra je ogen gewend zijn aan het donker, zul je de gezichten van de drie kunnen zien. Het zijn **Ada Lovelace**, **Ingrid Daubechies** en... **Hedy Lamarr** zelf. Hoe dat kan? Dat vertellen ze je zo meteen. Verwacht een verhaal over buitengewone slimigheid, met verrassende wendingen en een spannende plot.

Daar komt **Coco Chanel** uit het atelier, met een broek. 'Op maat gemaakt voor mademoiselle cowboy', zegt ze met een zwaar Frans accent. In de tuin zie je inderdaad een cowboy die met een lasso aan het oefenen is. Het is **Calamity Jane**. In ruil voor de broek heeft Jane beloofd om Coco te leren hoe ze woedend een saloon moet uitstormen. Stel je voor: een Franse modekoningin die zinnen als 'You dirty scoundrel!' leert uitspreken. Oefen even mee en zeg: 'Jij vuile schurk!' Let vooral op het woord 'schurk'. Dat moet klinken als een pistoolschot.

DE BIBLIOTHEEK

